

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

Ο Διονύσιος Σολωμός έχει εντάξει στο έργο του επιρροές από το δημοτικό τραγούδι. Στοιχεία που αποδεικνύουν την επίδραση από τη δημοτική ποίηση είναι τα ακόλουθα:

Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος στίχος,

Δημοτική γλώσσα (βαριόμοιρος, αδράξαν, φούχτες κ.ά.).

Σύνθεση στοιχείων ανά τρία (απόσπασμα 4 [21.] στ.14-16, απ. 5 [22.] στ. 16-19).

Παράσταση αδιανόητου καθ' υπερβολή (σχήμα αδυνάτου) (απ. 4 [21.] στ. 7).

Προσωποποίηση των άψυχων φυσικών στοιχείων (απ. 3 [20.] στ. 6, απ. 4 [21.] στ. 1 κ.ά).

Μορφή Φεγγαροντυμένης αντίστοιχη με τις νεράιδες των δημοτικών τραγουδιών.

B1.

Στο έργο του Δ. Σολωμού το φυσικό φως αναδεικνύει το φυσικό τοπίο. Ειδικότερα, η επιφάνεια της Φεγγαροντυμένης προσδίδει μεταφυσική διάσταση στο φως και το μετατρέπει από φως όρασης σε φως ενόρασης. Είναι το θεϊκό φως που μεταμορφώνει τα πράγματα και τα μετουσιώνει. Τα στοιχεία που καταμαρτυρούν την μετατροπή του φωτός από το φυσικό σε μεταφυσικό παρατηρούνται στα εξής αποσπάσματα:

Απόσπασμα 3 [20.]

-στίχος 10: φεγγάρι λαμπερό, στρογγυλό, γεμάτο (πανσέληνος), διαυγές, φωτεινό, καθαρά - με τρόπο μυστηριακό η επιφάνεια της Φεγγαροντυμένης.

-στίχος 13: το δροσάτο φως (οξύμωρο σχήμα, σχήμα συναισθησίας), τονίζεται η θεϊκή παρουσία - σύνδεση με τον Θεό.

Απόσπασμα 4 [21.] -στ. 1-2: το εκθαμβωτικό φως των αστεριών την περιέλουσε χωρίς να την αφανίσει.

-στ. 7-8: ένα ακόμη δυνατότερο φως πλημμυρίζει τη νύχτα και φωτίζει όλη την πλάση (μέσα από το πολυσύνδετο των στ. 1-8 ανιούσα κλιμάκωση φωτοχυσίας) / το φυσικό στοιχείο κάτω από την επίδραση του θεϊκού φωτός γίνεται μεταφυσικό / κορύφωση της φωτοχυσίας με τη χρήση του δραματικού ενεστώτα (πλημμυρίζει, λαμπυρίζει, χριστιανικός ανιμισμός).

B2.

α) Πρώτο χρονικό επίπεδο; Κύρια αφήγηση / επεισοδιακός / ευθύγραμμος χρόνος (ευθύγραμμη αφήγηση) / ό,τι συμβαίνει μέσα στη θάλασσα (ναυάγιο και θαυμαστή εμπειρία).

Δεύτερο χρονικό επίπεδο: αναδρομή στο παρελθόν, προϊστορία του ήρωα στην Κρήτη / ηρωικό παρελθόν του ήρωα (στ. 16-20) / ονειρική αναδρομή (στ. 10-12).

Τρίτο χρονικό επίπεδο: αφηγηματικό παρόν του ήρωα (ή / και πρόδρομη αφήγηση), πρόσφυγας-ζητιάνος (στ. 5, 7-9, 13-14).

β) πετροκαλαμίθρα. είδος πρωτόγονης (επιπλέουσας σε δοχείο με νερό) μαγνητικής βελόνας από καλάμι, δείκτης πυξίδας· αλεξικέραυνο (όπως ενδεχομένως στην υστερότερη παραλλαγή: «εγώ το σίδηρο κι αυτή η πετροκαλαμίθρα»). Το φαινόμενο του μαγνητισμού αξιοποιήθηκε μεταφορικά για την έλξη μεταξύ ψυχών, πνευμάτων, σωμάτων σε πάμπολλα κείμενα ήδη από την αρχαιότητα.

Συμπληρωματικά: αρχικά η Φεγγαροντυμένη έλκεται από τον Κρητικό, μετά η ματιά της γίνεται μαγνήτης / οδηγεί τον ήρωα σε κατάσταση ύπνωσης-έκστασης (μπορεί να αναφερθεί και η άποψη του Γ. Δάλλα: ο Κρητικός σίδηρο που κινεί την πετροκαλαμίθρα ως αλεξικέραυνο / Φεγγαροντυμένη).

Λειτουργικός ρόλος: μαγική ελκτική δύναμη / δημιουργία μαγικής, απόκοσμης ατμόσφαιρας.

Η δυνατή έλξη των δύο προσώπων προβάλλεται με τα ακόλουθα στοιχεία τεχνικής:

Η Φεγγαροντυμένη και η στροφή του βλέμματός της προς τον Κρητικό, παρομοιάζονται με μια πυξίδα και με τη μαγνητική βελόνα μιας πυξίδας που στρέφεται πάντα στο Βορρά.

Για να υπογραμμιστεί αυτή η στροφή προς τον Κρητικό, χρησιμοποιείται το σχήμα της άρσης και θέσης («όχι στην κόρη, αλλά σ'εμέ»).

Για να παρουσιαστεί πιο ζωντανά και παραστατικά η κίνηση της Φεγγαροντυμένης, χρησιμοποιείται ο δραματικός ενεστώτας («κλίνει»).

Τέλος, για να υπογραμμιστεί το επίμονο και παρατεταμένο κοίταγμα και των δύο χρησιμοποιείται ο παρατατικός των ρημάτων («την κοίταζα - μ'εκοίταζε»).

Γ1.

α) Στους στίχους 13-18 ανιχνεύονται απηχήσεις πλατωνικών και αριστοτελικών απόψεων για την αναγνώριση, στα πράγματα του κόσμου τούτου, ιδεών (προτύπων) που η ψυχή μας είχε αντικρίσει σ' ένα προσωπικό της στάδιο. Η εξιδανίκευση της φεγγαροντυμένης, εντούτοις, συνδέεται και με ρομαντικές πηγές.

Συμπληρωματικά:

- ανάκληση εικόνων παιδικής-εφηβικής ηλικίας
- ιερή μορφή
- ερωτικό ίνδαλμα

- αγαπημένη γυναικεία μορφή / μητέρα / αρχέτυπο,

β) - Ο παλαιός πολεμιστής / ήρωας -»· ζητιάνος / μόνος / εγκαταλελειμμένος.

- Μεταστροφή απόλυτη, ολοκληρωτική του ήθους του ήρωα / συνειδητή μεταβολή.

- Επανιεράρχηση αξιών / ηθική τελείωση / ριζική ψυχική μεταμόρφωση του ήρωα/πληρότητα στην αγάπη του άλλου / άρνηση της αγωνιστικής φύσης του και του εξοντωτικού ανταγωνισμού.

(Αποτέλεσμα της καταλυτικής επίδρασης της Φεγγαροντυμένης, καθοριστικός παράγοντας μεταστροφής το «δάκρυ»).

Δ1. Ομοιότητες:

- Αναδυόμενη γυναικεία οπτασία
- Φυσικό περιβάλλον-θάλασσα
- Θεϊκή υπόσταση της γυναικείας μορφής
- Ομορφιά λουσομένη από το φως
- Εξαφάνιση της γυναικείας μορφής
- Το στοιχείο της έλξης

Διαφορές:

Δ. Σολωμός	Κ. Καρυωτάκης
Ο ήρωας κολυμπάει στη θάλασσα	Ο ήρωας κρύβεται στο ακρογιάλι
Η γυναικεία μορφή ξετυλίγεται από το φεγγάρι	Η γυναικεία μορφή ξεπροβάλλει από τα βράχια
Νηνεμία, γαλήνη	Ταραγμένη θάλασσα
Αμοιβαία έλξη	Φόβος νεράιδας, έντονη ερωτική επιθυμία του ήρωα
Νύχτα	Ημέρα
Άμεσα επικοινωνία Κρητικού - Φεγγαροντυμένης	Αποτυχία του ήρωα να αγγίξει την οπτασία